

N:o 39.

Ank. till Riksd. kansli 20 mars 1903 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för anläggning af vissa telefonledningar, dels ock Kungl. Maj:ts i särskild proposition framställda förslag om beredande af låne-medel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende.

(R. A.)

I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t under sjätte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att för anläggning af telefonledningar från Stockholm till Örebro och norska gränsen, från Stockholm till Malmö, från Stockholm till Norrköping, från Norrköping till Nässjö, från Nässjö till Växjö, från Växjö till Hessleholm, från Hessleholm till Malmö, från Norrköping till Motala, från Nässjö till Mjölby, från Nässjö till Västervik, från Växjö till Kalmar, från Hessleholm till Kristianstad, från Malmö till Kristianstad, från Malmö till Ystad, från Stockholm till Västervik och Oskarshamn, från Stockholm till Göteborg, från Stockholm till Sköfde, från Sköfde till Vänersborg, från Sköfde till Borås, från Sköfde till Skara och Lidköping, från Göteborg till Helsingborg, från Göteborg till Halmstad, från

Falkenberg till Varberg, från Ängelholm till Halmstad, från Helsingborg till Hessleholm, från Göteborg till Karlstad, från Sköfde till Karlstad, från Göteborg till Lysekil, från Göteborg till Uddevalla, från Smögen till Lysekil, Grebbestad och Strömstad, från Göteborg till Borås, från Göteborg till Jönköping, från Göteborg till Växjö, från Norrköping till Örebro, från Eskilstuna till Flen, från Norrköping till Västerås och Gäfle, från Stockholm till Örebro, från Stockholm till Eskilstuna och Örebro, från Stockholm till Arboga och Örebro, från Arboga till Västerås, från Stockholm till Gäfle, från Stockholm till Gäfle och Falun, från Örebro till Krylbo och Falun, från Örebro till Smedjebacken, från Söderhamn till Hudiksvall, från Ljusdal till Ånge och Östersund, från Hernösand till Nyland, från Sollefteå till Ragunda och Östersund, från Örnköldsvik till Ramsele, Backe och Strömsund, från Hällnäs till Lycksele och Åsele, från Boden till Vuollerim, från Nederkalix till Haparanda och från Gellivare till Kiruna bevilja ett extra anslag af 2,759,400 kronor samt däraf anvisa för år 1904 ett belopp af 1,300,000 kronor till utförande af dem bland ofvan uppräknade telefonlinier, som Kungl. Maj:t funne skäligt bestämma, med rätt för Kungl. Maj:t att låta af sistnämnda belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 700,000 kronor.

I sammanhang härmed har statsutskottet till behandling förehåft Kungl. Maj:ts proposition (n:o 19) angående beredande af lånemedel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende, i hvilken proposition Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att bemyndiga Riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen för fortsatt utveckling af statens telefonväsende ett lånebelopp af en million femhundrausen kronor att, i mån af behof och sedan detta för hvarje gång blifvit af Kungl. Maj:t pröfvadt, af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jämte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom berörda beloppes öfverlämnande till telegrafstyrelsen förorsakades riksgäldskontoret, inom tolf år från första lyftningsdagen återgäldas medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel därtill lämnade tillgång, dock så att dylika afbetalningar borde en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas.

Med afseende å den gjorda framställningen om anslag för anläggning af vissa telefonledningar innehåller det vid statsverkspropositionen

fogade statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 12 sistlidne januari följande anförande af föredragande departementschefen.

»Uti underdånig skrifvelse den 7 november 1902 har telegrafstyrelsen gjort framställning om anvisande af särskildt anslag för anläggning af vissa interurbana telefonledningar och därvid anført följande.

Uti underdånig skrifvelse den 15 november 1898 framlade telegrafstyrelsen för Eders Kungl. Maj:t en för åren 1900—1902 afsedd plan för systematisk utvidgning af det interurbana rikstelefonnätet med anhängan om Eders Kungl. Maj:ts nådiga medverkan för erhållande af de för denna plans genomförande erforderliga medlen. I berörda underdåniga skrifvelse meddelade telegrafstyrelsen först en redogörelse för huru det befintliga interurbana telefonnätet tillkommit.

Den första verkligt interurbana förbindelsen kom till stånd genom uppläggande af en direkt och en indirekt ledning mellan Stockholm och Göteborg, hvartill Eders Kongl. Maj:t, jämlikt nådigt bref den 4 maj 1888, från handels- och sjöfartsfonden anvisade ett lån å högst 230,000 kronor. Sedan, på anmodan af chefen för finansdepartementet, telegrafstyrelsen den 18 december 1888 afgifvit underdånigt förslag rörande anläggning genom telegrafverkets försorg af ytterligare telefonförbindelser mellan landets viktigare städer, blef af 1889 års Riksdag, på framställning af Eders Kungl. Maj:t, anvisadt ett extra anslag af 750,000 kronor att utgå under fem år till anläggning af följande förbindelseledningar: två dubbelledningar Stockholm—Nyköping—Norrköping—Linköping—Malmö med utgrening till Jönköping och Växjö, två dubbelledningar Stockholm—Uppsala—Gäfle—Söderhamn—Hudiksvall—Sundsvall—Hernösand med utgrening till Sollefteå, Göteborg—Varberg—Halmstad—Helsingborg—Malmö, Göteborg—Borås—Jönköping samt Göteborg—Vänersborg—Uddevalla. Därigenom hade staten på telefonväsendets område öfvertagit en uppgift, hvars fyllande afsåg att genom statens försorg bringa till stånd ett hela landet omfattande telefonnät. För ett snabbare fullföljande af detta mål anvisades under den femårsperiod, för hvilken nyssnämnda anslag afsetts, dessutom särskilda anslag för utförande af vissa ytterligare interurbana telefonledningar, som kunde anses vara af mera framstående vikt. Så blefvo till ledningarne Piteå—Haparanda, Örebro—norska riksgränsen och Uddevalla—Strömstad af 1891 års Riksdag anvisade tillhoppa 116,000 kronor; till ledningarne Stockholm—Örebro, Stockholm—Norrköping—Linköping, Malmö—Kristianstad och Göteborg—Varekil—Lysekil anslagos nästpåföljande år tillhoppa 206,450 kronor; till telefonledningarne

Malmö—Hildesborg, Norrköping—Västervik—Oskarshamn, Sundsvall—Östersund, Malmö—Helsingborg och Varekil—Hättan anvisade 1893 års Riksdag tillsammans 134,600 kronor, och år 1894 blef af Riksdagen anslaget ett belopp af 97,200 kronor för anläggande af ledningarne Norrköping—Örebro och Stockholm—Sala—Norberg—Falun. Vidare beviljade 1897 års Riksdag ett extra anslag af 1,091,000 kronor, att utgå under tre år, för anläggning af telefonledningar från Svinesund till Malmö, från Stockholm till Göteborg, från Stockholm till Malmö, från Hernösand till Piteå och från Haparanda till Pajala. Summan af de anslag utan återbetalningsskyldighet, som till och med år 1898 beviljats till anläggning af interurbanledningar, uppgick således till 2,395,250 kronor, däraf telegrafstyrelsen till och med samma år uppburit 1,699,250 kronor. Ehuru med de sålunda erhållna anslagsmedlen bekostats anläggningen af de stora stamledningarne och en del öfriga större interurbana ledningar, samt de vinst- och lånemedel, som telegrafstyrelsen haft till sitt förfogande, i främsta rummet tagits i anspråk för anläggande och utvidgning af lokalnät jämte till dessa hörande förbindelseledningar, hade telegrafstyrelsen likväl måst under tiden, i den mån sistnämnda medel medgifvit, med dessa bestrida jämväl upplägandet af nya interurbanledningar på de mest trafikerade linjerna samt mellan orter, hvilkas behof af telefonisk samfärdsel gjort sig särskildt märkbart. Af det vid denna tidpunkt befintliga interurbana rikstelefonnätets förbindelseledningar var omkring en sjättedel af deras längd, däribland de dyrbara af grof koppartråd, bekostad med anslagsmedel, under det att återstående jämte samtliga abonnentledningar utförts med vinst- och lånemedel.

Uti samma skrifvelse den 15 november 1898 angaf telegrafstyrelsen tillika de hufvudsynpunkter, som enligt styrelsens uppfattning vore af afgörande betydelse i fråga om det interurbana rikstelefonnätets utveckling, och har styrelsen nu af denna framställning erinrat om följande.

Den samtalstrafik, som dessa interurbana ledningar vore afsedda att förmedla, hade redan från början, allt efter som nya ledningar öppnats, visat sig särdeles liflig och under årens lopp tillväxt i en grad, som man knappt kunnat förutse. Följden hade också blifvit, att trots den jämförelsevis stora snabbhet, hvarmed hela nätet kommit till stånd, de interurbana ledningarna redan då blifvit otillräckliga. För affärlifvet hade nämligen en snabb och säker telefonisk samfärdsel blifvit ett oundgängligt behof, och allmänheten hade allt mer och mer gjort

sig beroende af de fördelar, rikstelefonnätet i sådant afseende erbjudit. I hvilken grad den interurbana telefonkorrespondensen stegrats framginge däraf att, då antalet samtal å alla interurbanledningarna under år 1893 utgjorde 839,779, hade motsvarande siffra för år 1897 uppgått till 2,147,610 och antogs för år 1898 komma att öfverstiga 2,700,000. Att likväl denna mera än tredubblade samtalsmängd kunnat till ifrågasvarande tidpunkt hopträngas på de befintliga interurbanledningarna, ehuru dessa ej i samma mån ökats, hade berott därpå, att allmänheten och telegrafverket mött hvarandra i bemödandet att, trots den stora trängseln å ledningarna, förminska svårigheterna att få tiden att räcka till för så många samtal som möjligt. Allmänheten hade å sin sida vant sig att själf hushålla med tiden, så att korrespondenterna med vida större noggrannhet passade på den bestämda tidpunkten för samtalsanslutande samt för öfrigt under samtalen inskränkte sina meddelanden till det nödvändigaste. Telegrafstyrelsen åter hade uppmärksamheten ständigt riktad på tillhandahållandet af allt snabbare betjäning samt träffandet af alla åtgärder, hvarigenom den minst tidsödande samtalsanordning kunnat genomföras. I sådant afseende hade de mest belastade telefonledningarna apterats för samtidig telegrafering af samtalsbeställningarna, och därigenom hade kunnat åt allmänheten insparas den tid, som förut åtgått för beställningarnas framförande och korrespondenternas uppkallande. Genom dessa ömsesidiga bemödanden hade å de större ledningarna kunnat under de egentliga kontorstimmarne expedieras en samtalsmängd, som med beräkning äfven af inkopplings-tiden nedbragt samtalsperiodernas längd under de berättigade tre minuterna. Detta omsorgsfulla tillvaratagande af tiden medförde äfven den ekonomiska fördelen, att hvarje under dessa timmar upptagen period representerade verkligen betald tid. För att bereda allmänheten äfven den fördelen att få vissa särskildt viktiga samtal inom erforderlig tid utväxlade på de mest upptagna ledningarna, hade från och med år 1896 införts så kallade ilsamtal, hvilka — motsvarande iltegrammerna å telegrafledningarna — befordrades mot dubbel afgift med företrädesrätt framför vanliga samtal.

Men äfven med dessa anordningar hade man ej kunnat komma längre i uttänjandet af de dåvarande ledningarnas befordringsförmåga. Erfarenheten hade alltid visat, att i den mån man sökte att för trafikanterna praktiskt och bekvämt ordna användandet af ett kommunikationsmedel, i samma mån ökades också frekvensen. För telefonen gällde detta i en särskildt hög grad, ja, man kunde med fullt fog säga, att icke vid något annat kommunikationsmedel ökning i frekvensen stode

i så direkt förhållande till bekvämlighet i anordningar samt ökad expeditionshastighet och trafikförmåga. Det vore nämligen möjligheten att utan dröjsmål komma i förbindelse med en person, med hvilken samtal önskades, som oftast vore bestämmande för, huruvida samtalet uppfyllde sitt ändamål eller icke, och därigenom ytterst vore ensamt afgörande, om samtalet alls komme till stånd. I enlighet härmed hade äfven rikstelefonväsendets utveckling i anseende såväl till nätets utvidgning som till expeditionshastighetens uppdrifvande framkallat ett ännu större behof än det, som man med sina åtgärder därutinnan beräknat att kunna tillgodose. Antalet af de å interurbanledningarne faktiskt expedierade samtalen betecknade nämligen — huru stort det än i förhållande till dessa ledningar måste anses vara — ingalunda det förefintliga samtalsbehofvet. Huru mycket detta öfverstege möjligheten att med förevarande resurser möta anspråken, därom vittnade den omständigheten, att å de mest upptagna ledningarne blefve dagligen ända till hälften af de begärda samtalen antingen vid beställningen nekad eller sedermera af den beställande inhiberad på grund däraf, att de genom en nödtvungen väntan förfelade sitt ändamål.

Men för att kunna få den riktiga föreställningen om, huru otillräckliga rikstelefonens dåvarande ledningar vore för allmänhetens telefonbehof, måste man utom denna kategori af samtal, som verkligen begärts men ej blifvit expedierade, medräkna äfven den mängd samtal, som till följd af allmänhetens kändedom om de befintliga ledningarnes otillräcklighet ej ens blifvit begärda. En belysning öfver samma förhållande skänkte äfven den snabba ökningen af ilsamtalen. Å flere ledningar expedierades under vissa timmar af dagen icke andra samtal än dylika, och på de mest anlidade långledningarne, från Stockholm till Göteborg, till Malmö och till Norrland, förekomme under hela den egentliga kontorstiden, det vill säga klockan 10 f. m.—2 e. m., endast i undantagsfall ett vanligt samtal. Genom denna ilsamtalens snabba tillväxt hade ock deras ändamål — tidsvinsten — till största delen förfelats, och deras uppgift hade i de flesta fall nedsjunkit till att utestänga eller försvåra möjligheten att erhålla vanliga samtal. Och detta behof, hvars tillvaro det uppdrifna anlitaudet af interurbanledningarne noggsamt ådagalagt och som stigit till en grad, där man med befintliga resurser ej kunde möta detsamma, visade äfven den tydligaste tendens att fortfarande alltjämt stiga. Klart vore, att rikstelefonnätets utveckling måste, så vidt möjligt vore, hålla jämna steg med de kraf, som ett ökad begagnande ställde på detsamma. Någon möjlighet att tillgodose dessa kraf funnes icke på annan väg än genom att anlägga

nya ledningar, dels jämte de redan befintliga, dels direkt mellan orter, som för det dåvarande endast medelbart öfver andra kunde komma i förbindelse med hvarandra.

Med hänsyn härtill hade telegrafstyrelsen utarbetat sin plan öfver de anläggningar, som oundgängligen erfordrades för att den stora telefontrafiken skulle kunna blifva systematiskt ordnad och tillfredsställa föreliggande behof. För att rationellt ordna telefontrafiken hade det blifvit nödvändigt att indela landet i vissa samtalsdistrikt, hvart och ett med sin rangeringsstation, öfver hvilken alla samtal till och från distriktets stationer hade att passera. Hela gagnet af denna anordning kunde emellertid icke göra sig gällande, förr än dessa rangeringsstationer erhöles tillräckligt antal ledningar, så att de kunde komma i förbindelse med hvarandra, helst och i så vidsträckt mån som sig göra läte genom direkt ledning eller — där öfvergång måste tagas öfver och ledning delas med annan station — genom förmånligast möjligt tidsindelad ledning, en anordning, som emellertid med de befintliga otillräckliga ledningarne endast kunnat i högst ofullständig grad genomföras.

Genom flera af rangeringsstationernas egen natur att därjämte utgöra större affärssamhällen vunnos äfven den viktiga fördelen, att dessa platser erhöles direkt förbindelse till ett flertal orter, med hvilka en bekväm telefonisk samfärdsel ur affärssynpunkt vore af stor betydelse. En andra uppgift, som för rikstelefonnätet i dess helhet icke vore den minst viktiga, hade de nya ledningarne att fylla därutinnan, att de förkortade telefonvägarne mellan rikets olika delar, så att de tidsödande och obekväma omvägarne kunde i möjligaste mån undgås. Dessutom vore de nya interurbanledningarne slutligen afsedda äfven till att vid behof tjäna som reservvägar mellan andra platser, då dessas normala vägar af någon anledning, såsom till exempel snöstormar, vore obrukbara. I sådana fall vore det nämligen af utomordentligt stor vikt, att icke hvarje möjlighet till telefonförbindelse mellan de af ett tillfälligt hinder berörda orterna vore ohjälpligt utesluten, i hvilket syfte tillfälle borde beredas till förbindelse mellan landets olika telefoncentra på så många skilda vägar som möjligt.

Sedan rikstelefonnätet utsträckts öfver hela landet, måste äfven, för att tillräcklig tydlighet vid korrespondensen skulle kunna vinnas, ledningarne utföras med gröfre dimensioner, än hvad till en början med de relativt korta taldistanterna varit erforderligt. Detta gällde äfven för de kortare linjerna, ty ofta måste genom kombinerings af olika ledningar sådana kortare linjer komma att utgöra länkar i förbindelsevägen

mellan vidt aflägsna orter. Härigenom blefve äfven de äldre klenare ledningarne disponibla för samtalsutväxlingen på kortare håll.

I afseende på den inkomst interurbanledningarne tillförde statsverket erinrade telegrafstyrelsen därom att, medan vid tiden för början af rikstelefonnätets anläggning man ansåg, att någon afsevärd direkt behållning icke vore att af dem förvänta, redan år 1893 chefen för finansdepartementet kunnat, med hänvisning till inkomstsiffrorna för ledningarne Stockholm—Göteborg och Stockholm—Malmö, förklara berättigadt det antagande att, i mån som telefonväsendet hunne utveckla hela sin betydelse för samfärdseln och å de förnämsta sträckningarne så många ledningar anordnades, att de förmådde upptaga hela den trafik, som å dem ville söka sig fram, äfven de interurbana ledningarne komme att visa sig som ett ekonomiskt fördelaktigt företag. Den under år 1897 uppkomna nettobehållning å de medelst anslag utan återbetalningsskyldighet anlagda ledningar hade visat sig utgöra något öfver 6 % af de anslagna medlen, och det ofvan påpekade, ganska betydliga antalet inhiberade och nekade samtal skänkte stöd åt styrelsens öfvertygelse, att de nya anläggningarne äfvenledes skulle inom vederbörlig tid visa en tillfredsställande procentsiffra.

Vidare har telegrafstyrelsen i sin underdåniga skrifvelse den 7 november 1902 anført att, sedan Eders Kungl. Maj:t, med anledning af styrelsens ofvan anförda skrifvelse, till 1899 års Riksdag gjort framställning om anvisande af de för utvidgningsplanens genomförande erforderliga medel, 2,994,000 kronor, och Riksdagen, jämlikt nådigt bref den 26 maj 1899, lämnat sitt bifall till den nådiga propositionen, så erhöill telegrafstyrelsen genom nådigt bref den 3 augusti samma år bemyndigande att påbörja de ifrågavarande anläggningarne, och hade sedermera, i den mån de särskilda delarne af anslaget blifvit för telegrafstyrelsen tillgängliga, de telefonledningar, som planen omfattade, efter hand kommit till utförande, så att vid 1902 års slut endast delen Flen—Nyköping af den i ofvan angifna plan upptagna ledningen Stockholm—Nyköping komme att återstå.

Dessutom hade under de senare åren ytterligare anslag beviljats. Sälunda anvisades, i enlighet med de af Eders Kungl. Maj:t afgifna nådiga propositioner, af 1899 års Riksdag ett belopp af 11,550 kronor för anordnande af en telefonförbindelse från Grenna till Visingsö och af 1900 års Riksdag ett tilläggsanslag af inalles 267,500 kronor för ofvan omförmälda förbindelser Stockholm—Malmö, Svinesund—Malmö och Haparanda—Pajala, hvarjämte samma Riksdag anslag ett belopp af 70,000 kronor för två ledningar Malmö—Hildesborg, hvilka ledningar

vore afsedda för telefonförbindelsen med Danmark. Summan af alla till och med år 1902 af telegrafstyrelsen uppburna, ofvan omförmälda anslag för det interurbana telefonväsendets utveckling utgjorde 5,738,300 kronor.

Den erfarenhet, som vunnits sedan telegrafstyrelsen afgaf sin ofvan relaterade underdåniga framställning af den 15 november 1898, hade till fullo bestyrkt riktigheten af de däri angifna allmänna synpunkter för det interurbana rikstelefonnätets utveckling.

En öfversikt af de senaste tio årens utveckling i fråga om antalet interurbana samtal och däraf statsverket tillflytande inkomster visade följande siffror:

År.	Antal interurbana samtal.	Inkomst kronor.
1893	800,260	268,093
1894	1,113,608	390,439
1895	1,485,659	520,060
1896	1,897,482	688,709
1897	2,147,610	801,021
1898	2,677,337	953,048
1899	3,172,198	1,088,022
1900	3,846,880	1,219,723
	(perioder)	
1901	4,836,604	1,427,571
	(perioder)	
1902	omkring 5,800,000	omkring 1,700,000,
	(perioder)	

af hvilka siffror de för år 1902 vore approximativt beräknade med ledning af förhållandena under de tio första månaderna af året.

Såsom syntes af denna tabell, hade, på grund af den stora tillökning, som det interurbana rikstelefonnätet erhållit genom de af 1899 och följande års Riksdagar beviljade anslag, såväl antalet samtal som inkomsten af dessa samtal stigit till ungefär det dubbla. Härvid vore ock att märka, dels att en del af de nya ledningarne anlagts med hufvudsaklig hänsyn till det gagn, som därigenom bereddes vissa i kommunikationsafseende ogynnsamt ställda orter, hvilkas korrespondens icke alltid kunnat beräknas vara tillräcklig för att blifva för statsverket inkomstbringande, dels ock att en mycket väsentlig del af ledningarne, däraf de stora ledningarne Örebro—Söderhamn, Karlstad—Mora—Söderhamn, Stockholm—Sundsvall, Stockholm—Luleå och Sundsvall—

norska gränsen vid Storlien, fullbordats först i slutet af år 1902, så att deras inflytande på samtalsfrekvensen och inkomsten icke kunnat göra sig gällande i ofvanstående siffror.

Telegrafstyrelsen har vidare meddelat följande uppgifter angående den i nära sammanhang med den interurbana samtrafikens utveckling stående utvecklingen af de lokala telefontäten samt förbindelseledningar:

År.	Antal telefonapparater.	Antal km. förbindelseledningar.
1893	15,971	18,536,4
1894	19,083	21,898,8
1895	22,735	26,062,6
1896	26,911	28,666,5
1897	32,892	33,963,2
1898	39,685	39,158,0
1899	46,381	43,666,0
1900	51,998	47,395,0
1901	56,185	53,227,0
1902	omkring 61,000	omkring 59,000;

hvarvid äfvenledes siffrorna för år 1902 vore approximativt angifna.

Med ledning af denna erfarenhet finner nu telegrafstyrelsen det otvifvelaktigt, att genom anläggning af de nya interurbanledningarna, som vore för mötande af telefonkorrespondensens växande behof mest oundgängliga, icke blott ett i och för sig tillfredsställande ekonomiskt resultat af de nya anläggningarna komme att vinnas, utan äfven ett allsidigare utnyttjande af redan befintliga anläggningar till ytterligare ekonomisk fromma för rikstelefontänet i dess helhet vore att med säkerhet beräkna.

De interurbana ledningar, som telegrafstyrelsen ansett vara med hänsyn till de här ofvan framhållna synpunkterna för närvarande mest behöfliga, vore följande:

1. *Linjen Stockholm—Örebro—norska gränsen vid Charlottenberg.*

Telefonkorrespondensen mellan de svenska och norska statstelefontäten förmedlades för närvarande af fyra interurbana ledningar. Af dessa vore emellertid endast två — nämligen Sundsvall—Östersund—Trondhjem, byggd under år 1902 för de af 1899 års Riksdag beviljade medel, samt Malmö—Göteborg—Kristiania, utförd under åren

1899—1900 för de af 1897 och 1900 års Riksdagar anvisade anslag — anordnade af sådan materiel, 4,5 mm. koppartråd, att de kunde anses fullt motsvara sitt ändamål såsom internationella telefonförbindelser. De båda öfriga ledningarne, Strömstad—Fredrikshald samt Stockholm—Örebro—Karlstad—Kristiania, vore byggda af klenare materiel, 2,5 resp. 2,7 mm. bronstråd, och därför icke lämpliga för långtelefonering i egentlig mening. Den förstnämnda af dessa ledningar användes hufvudsakligen för den lokala trafiken mellan Bohuslän och Norge och kunde för detta ändamål anses vara af tillfredsställande beskaffenhet. Den senare ledningen, Stockholm—Örebro—Kristiania, hade däremot visat sig allt mer otillräcklig för sin uppgift att förmedla hela telefonkorrespondensen mellan Sveriges och Norges hufvudstäder jämte kringliggande och mellanliggande orter. För att i någon mån förbättra ledningen hade å sträckan Stockholm—Örebro—Karlstad inkopplats en ledning af 3 mm. koppartråd i stället för bronsledningen, utan att likväl tillfredsställande resultat kunnat uppnås. Behovet af en gröfre ledning hade nämligen gjort sig allt mera kännbart, sedan såväl svenska som norska rikstelefonnätet fått allt större utbredning och till följd däraf den nu befintliga ledningen måst tagas i bruk för samtal på allt längre distanser.

Det syntes därför telegrafstyrelsen, att tiden vore inne för anläggande af en telefonförbindelse af 4,5 mm. koppartråd jämväl mellan Stockholm och Kristiania. Från norsk sida hade också vid flere tillfällen uttalats önskvärdheten af en sådan ledning mellan hufvudstäderna, och torde norska telegrafstyrelsen vara betänkt på att vidtaga åtgärder för erhållande af anslag för utförande af den ifrågasatta ledningen inom norskt område.

Genom anordnandet af en ny förbindelse skulle den nu befintliga ledningen kunna helt och hållet användas för trafiken inom landet samt för den hittills allt för litet tillgodosedda gränstrafiken och sålunda fylla ett behof, för hvilket densamma bättre lämpade sig än för förmedlingen af den stora internationella telefontrafiken.

Kostnaden för ledningen vore beräknad till 330,100 kronor.

2. *Linjen Stockholm—Malmö.*

Sedan de båda telefonledningar, som år 1890 anordnades mellan Stockholm och Malmö, visat sig icke längre vara tillräckliga att förmedla telefontrafiken mellan dessa och mellanliggande orter, anvisade Riksdagen år 1897 och år 1900, på därom af Eders Kungl. Maj:t gjorda

framställningar, medel för en ny ledning mellan nämnda städer. Denna ledning, som byggdes af 4,5 mm. koppartråd för att kunna användas jämväl för den internationella korrespondensen med och öfver Danmark, fullbordades under år 1900. Under den jämförelsevis korta tid ledningen varit i bruk hade emellertid korrespondensen ökat så hastigt, att ytterligare minst en ledning å nämnda sträcka redan nu visat sig behöflig. En medverkande orsak härtill vore äfven, att af de tre ofvannämnda ledningarne endast en, den senast byggda, kunde få disponeras uteslutande för direkta samtal mellan Stockholm och Malmö. Å den ena af de förutvarande ledningarne måste nämligen Nässjö ingå under vissa tider på dagen för att förmedla trafiken mellan Stockholm och norr därom belägna orter, å ena sidan, samt Småland, Halland och södra Västergötland, å andra sidan. Den andra af de båda äldre ledningarne hade allt sedan den anlades varit intagen på ett flertal mellanstationer och användes för dessa stationers samtal sins emellan och med ändstationerna. Denna ledning hade därför endast undantagsvis kunnat användas för den direkta trafiken mellan Stockholm och Malmö.

Under senaste tiden hade telegrafstyrelsen upprepade gånger fått mottaga klagomål öfver svårigheten att erhålla telefonsamtal mellan nämnda städer. Den öfver ifrågavarande korrespondens förda statistiken visade ock, att midt på dagen, under den egentliga affärstiden, så godt som uteslutande ilsamtal utväxlades, och att endast i undantagsfall ett vanligt samtal kunde på något så när rimlig tid hinna expedieras. Af alla under nästlidne oktober månad mellan Stockholm och Malmö utväxlade telefonsamtal hade 33,4 procent varit ilsamtal, och 8 procent af de begärda samtalen hade på grund af trängseln å ledningarne blifvit inhiberade.

En ny ledning Stockholm—Malmö, som enligt telegrafstyrelsens förmenande måste komma till stånd under de närmaste åren, om trafiken å denna sträcka skulle kunna på ett tillfredsställande sätt uppehållas, kunde emellertid anordnas af 3 mm. koppartråd, då den vore afsedd att hufvudsakligen användas för telefoning mellan sydligaste Sverige samt Stockholm och orterna däromkring. Den nu befintliga 4,5 mm. ledningen kunde därigenom, mera än hittills kunnat ske, disponeras för den internationella telefontrafiken samt för samtal mellan södra och norra Sverige.

Ifrågavarande ledning, som delvis medförde en ny stolpsättning, kunde enligt telegrafstyrelsens beräkning anläggas för en kostnad af 212,000 kronor.

3. *Linjerna Stockholm—Norrköping, Norrköping—Nässjö, Nässjö—Växjö, Växjö—Hessleholm och Hessleholm—Malmö.*

Den ena af de år 1890 byggda telefonledningarne Stockholm—Malmö hade, såsom förut nämnts, allt sedan sin tillkomst varit intagen å ett flertal mellanstationer, nämligen Nyköping, Norrköping, Linköping, och Växjö, för att upptaga telefonkorrespondensen från och till dessa orter jämte till dem anknutna telefontät. Då den emellertid snart visade sig otillräcklig för den alltjämt stigande korrespondensen, föreslog telegrafstyrelsen i sin ofvan återopade underdåniga skrivelse den 15 november 1898 anläggande af, bland annat, ledningar Stockholm—Norrköping, Norrköping—Nässjö och Nässjö—Malmö. Dessa ledningar hade nu kommit till stånd och beredt en mycket afsevärd lättnad i telefontrafiken mellan de delar af landet, som berördes af desamma. Med de underlättade förbindelserna hade emellertid, såsom vanligt, följt en ökad samtalsfrekvens, och redan nu framginge af det alltjämt stigande antalet ilsamtal och inhiberade samtal, att inom den allra närmaste tiden nya interurbanledningar mellan ofvan nämnda orter blefve af behovet starkt påkallade.

Särskildt mellan Stockholm och Norrköping gjorde sig saknaden af tillräckligt antal fullgoda förbindelseledningar synnerligen kännbar. En stor del af telefonkorrespondensen mellan Stockholm och Norrköping måste nämligen förmedlas å en till sistnämnda stad framdragen järntrådsledning samt å en genom duplicering af tvänne andra ledningar erhållen »artificiell» ledning. Detta förhållande, som icke kunnat annat än inverka störande vid telefoneringen, hade gjort sig gällande särskildt i fråga om samtalen mellan Norrköping och norra Sverige, hvaröfver också klagomål ofta försports.

Kostnaden för ifrågavarande ledningar af 3 mm. koppartråd vore beräknad till 52,500 kronor för Stockholm—Norrköping, 53,400 kronor för Norrköping—Nässjö, 27,800 kronor för Nässjö—Växjö, 32,200 kronor för Växjö—Hessleholm samt 18,700 kronor för Hessleholm—Malmö.

4. *Linjerna Norrköping—Motala, Nässjö—Mjölby, Nässjö—Västervik, Växjö—Kalmar, Hessleholm—Kristianstad, Malmö—Kristianstad och Malmö—Ystad.*

Samtliga dessa ledningar vore att betrakta som grenledningar till de ofvan omförmälda stamledningarne mellan Stockholm, Norrköping,

Nässjö, Växjö, Hesselholm och Malmö och hade till ändamål att leda in trafiken från de mindre och de mera åt sidan liggande stationerna till nämnda rangeringsstationer, så att stamledningarna kunde komma till gagn jämväl för andra orter än dem, som direkt berördes af desamma. Genom anordnandet af de föreslagna nya ledningarna vunnos därjämte den fördel, att flere nu befintliga, i tekniskt hänseende för långdistanstelefonering mindre tillfredsställande ledningar kunde upplåtas för lokaltrafiken, som vore i stort behof af flera förbindelser.

Ifrågavarande ledningar beräknades med 3 mm. koppartråd kosta resp. 22,500, 20,500, 50,400, 33,600, 8,600, 28,200 och 16,500 kronor.

5. *Linjen Stockholm—Västervik—Oskarshamn.*

Få af de med rikstelefon försedda orter inom landet hade för närvarande så otillräckliga telefonförbindelser med hufvudstaden som samhällena i östra Småland. Kort efter det rikstelefonnätet här kommit till stånd, anordnades, år 1894, en förbindelseledning — för af 1893 års Riksdag beviljad anslag — af 2 mm. bronstråd från Oskarshamn via Hultsfred till Västervik och därifrån till Norrköping. Oskarshamn hade visserligen sedermera erhållit en ledning öfver Hultsfred till Nässjö, äfven denna till största delen byggd af 2 mm. bronstråd, och Hultsfred hade medelst en 3 mm. kopparledning fått förbindelse med Linköping. På grund af trängseln å ledningarna mellan Norrköping och Nässjö måste emellertid den förstnämnda ledningen fortfarande i främsta rummet användas för korrespondensen mellan telefontnätet i östra Småland och Norrköping samt nordligare belägna orter. Följden häraf hade blifvit, att samtalen mellan Stockholm och Västervik samt ännu mera mellan Stockholm och Oskarshamn med kringliggande orter ginge synnerligen dåligt på grund af ledningens underlägsenhet i tekniskt hänseende för samtal mellan så långt från hvarandra belägna platser, hvarförutom ledningen visat sig otillräcklig för samtalsfrekvensen å denna sträcka. Den föreslagna nya ledningen af 3 mm. koppartråd skulle häfva dessa missförhållanden och äfven medföra, att den äldre ledningen blefve disponibel för den mera lokala korrespondensen, något som äfven vore af nöden, sedan antalet abonnenter i Västervik och Oskarshamn med underlydande växelstationer vuxit från resp. 108 och 87 vid utgången af år 1893 till resp. 274 och 313 abonnenter år 1902.

Anläggningskostnaden för ledningen Stockholm—Västervik—Oskarshamn beräknades till 117,800 kronor.

6. *Linjen Stockholm—Göteborg.*

Hvad som ofvan anförts i fråga om trängseln å ledningarne mellan Stockholm och Malmö gällde äfven om de interurbana telefonledning, som förbunde hufvudstaden med Göteborg. Den senast byggda af dessa ledningar, utförd af 4,5 mm. koppartråd, för hvilken 1897 års Riksdag beviljade erforderliga medel, fullbordades år 1899. Under närmaste månaderna efter det nämnda ledning kommit till stånd förmärktes visserligen en betydlig lättnad i telefontrafiken mellan Stockholm och Göteborg, men redan efter ett halft år hade samtalsfrekvensen ökats så mycket, att under affärstiden ilsamtalen alltmer började uttränga vanliga samtal. Under nästlidne oktober månad expedierades å de två direkta ledningarne mellan Stockholm och Göteborg omkring 2,650 ilsamtal mot 8,500 vanliga, under det att omkring 1,150 samtal måste på grund af bristande tidsutrymme å ledningarne inställas.

Då det vore den direkta trafiken mellan hufvudstaden och Göteborg, som först och främst behöfde tillgodoses, torde den nya ledningen mellan dessa orter böra lämpligast anordnas af 3 mm. koppartråd. Den förutvarande 4,5 mm.-ledningen kunde sedermera disponeras hufvudsakligen för mera långväga samtal.

Ledningen beräknades kosta 127,600 kronor.

7. *Linjerna Stockholm—Sköfde, Sköfde—Vänersborg, Sköfde—Borås och Sköfde—Skara—Lidköping.*

Telefonsamtalen mellan Stockholm med kringliggande orter, å ena sidan, samt telefonnäten i Bohuslän, östra och delvis södra delarne af Västergötland samt Halland, å andra sidan, förmedlades för närvarande öfver Göteborg. Den nu ifrågasatta ledningskombinationen hade till ändamål att, med Sköfde såsom förmedlingsstation, bereda en mera naturlig väg för denna korrespondens. Härigenom vunnes för ett stort antal samtal en betydlig minskning i väglängden, hvarförutom en väl behöflig aflastning samtidigt härmed skulle ernås å ledningarne mellan Stockholm och Göteborg, hvilka, såsom förut påpekats, behöfde så långt som möjligt tagas i anspråk för den alltjämt växande trafiken mellan ändstationerna.

Genom de föreslagna ledningarne inom Västergötland skulle äfven den under år 1902 för anslagsmedel byggda ledningen Norrköping—

Sköfde lättare kunna förmedla trafiken mellan Östergötlands och Västergötlands samtliga telefontät.

Kostnaden för ledningen Stockholm—Sköfde af 3 mm. koppartråd vore beräknad till 74,200 kronor och för ledningarne Sköfde—Vänersborg, Sköfde—Borås och Sköfde—Skara—Lidköping till resp. 41,600, 25,200 och 17,700 kronor.

8. *Linjerna Göteborg—Helsingborg, Göteborg—Halmstad, Falkenberg—Varberg och Ängelholm—Halmstad.*

Dessa ledningar vore afsedda att komplettera det nu mycket otillfredsställande interurbana telefontätet utefter västkusten. Förutom den internationella ledningen af 4,5 mm. koppartråd från Kristiania via Göteborg, Helsingborg och Malmö till Köpenhamn — hvilken ledning, som naturligt vore, på grund af den internationella telefonkorrespondensen, icke kunde komma den egentliga västkusttrafiken i afsevärd mån till godo — funnes utefter västkusten endast två genomgående telefonledningar, den ena af 2,5 mm. koppartråd, den andra af 1,9 mm. bimetallisk tråd. Ingendera af dessa ledningar uppfyllde i afseende på ledningstrådens beskaffenhet de anspråk, som man numera ställde på en för långtelefonering afsedd ledning. Därtill komme, att, sedan dessa ledningar anlades, åren 1891 och 1892, tillkommit nya lokala telefontät, som för sina interurbana samtal vore hänvisade till nämnda ledningar, hvarjämte de förut befintliga näten erhållit en betydande tillväxt. Så hade telefontätet i Halmstad, som byggdes år 1893 och då omfattade 216 abonnenter, numera ett abonnentantal af 508 stycken. Göteborgs telefontät med underlydande växelstationer, som i slutet af år 1892 räknade 1,767 abonnenter, omfattade vid utgången af år 1901 6,433 abonnenter. Helsingborgsnätet hade under samma tid ökat med 638, eller från 390 till 1,028 abonnenter.

Hvad särskildt ledningen Göteborg—Halmstad beträffade, skulle densamma blifva till stort gagn icke endast för trafiken mellan Halmstad och Göteborg, utan äfven — i kombination med de af 1899 års anslag byggda ledningarne Halmstad—Växjö och Halmstad—Nässjö — för telefonkorrespondensen mellan Småland och Västergötland.

De föreslagna ledningarne vore i telegrafstyrelsens beräkningar upptagna till följande kostnader med användande af 3 mm. koppartråd: Göteborg—Helsingborg 79,700 kronor, Göteborg—Halmstad 35,300 kronor, Falkenberg—Varberg 7,000 kronor och Ängelholm—Halmstad 15,800 kronor.

9. *Linjen Helsingborg—Hessleholm.*

Under november månad år 1902 var en ny telefonkabel afsedd att nedläggas mellan Helsingborg och Helsingör. Denna kabel skulle användas för, bland annat, den internationella telefontrafiken Kristiania—Göteborg—Köpenhamn, hvarigenom undvekes omvägen öfver Malmö och den ganska afsevärda dämpning af telefonsamtalens tydlighet, som, enligt hvad erfarenheten gifvit vid handen, förorsakades af den betydligt längre kabeln Hildesborg—Vedbäck, hvilken kabel icke heller hvad konstruktionen beträffade motsvarade de fordringar man numera ställde på en telefonkabel. För samma ändamåls vinnande i fråga om korrespondensen mellan Stockholm och Köpenhamn vore den här ifrågasatta ledningen Helsingborg—Hessleholm afsedd. Ledningen skulle intagas i Hessleholm och där under viss del af hvarje timme vara sammankopplad med delen Hessleholm—Stockholm af den för internationell trafik afsedda 4,5 mm. ledningen Stockholm—Malmö.

På grund af sin uppgift att förmedla internationell trafik, borde den föreslagna ledningen byggas af 4,5 mm. koppartråd; kostnaden för densamma beräknades uppgå till 40,000 kronor.

10. *Linjerna Göteborg—Karlstad och Sköfde—Karlstad.*

Innan telegrafverket år 1900 inköpte det enskilda telefnätet i Karlstad, funnes vid denna station med underlydande växelstationer endast omkring 270 rikstelefonabonenter. Omedelbart efter det telefnätet blifvit af telegrafverket ombyggt var abonnentantalet omkring 500, hvilket antal sedermera så snart ökats, att det uppginge till omkring 625 abonnenter. Under de senaste åren hade rikstelefonen erhållit en allt större utbredning äfven i öfriga delar af Värmland, i det flere nya nät och förbindelseledningar kommit till stånd, och hade därvid gifvetvis Karlstad blifvit centralorten för dessa anläggningar.

Under det Värmlands-nätet sålunda hastigt tillvuxet och äfven erhållit nya, väl behöfliga förbindelser åt norr och öster, hade behovet af nya telefonledningar söderut gjort sig allt mera kännbart. De två interurbana telefonledningar, som nu förbunde Värmland med Dalsland, Bohuslän och Västergötland, nämligen Göteborg—Karlstad och Vänersborg—Åmål—Seffle—Karlstad, vore numera långt ifrån tillräckliga, synnerligast som å den senare ledningen, på grund af de mellanstationer, som vore intagna å densamma, föga tidsutrymme funnes för den genomgående trafiken. Särskildt för samtalen mellan Värmland och

Bohuslän samt öfre delen af Västergötland vore det svårt att bereda plats å nu tillgängliga ledningar.

Genom anordnandet af den föreslagna förbindelsen från Karlstad till Sköfde skulle en stor del af de samtal mellan Värmland och Västergötland, som nu måste söka sig väg öfver Göteborg, Vänersborg eller Örebro, kunna förmedlas mera direkt, och därigenom en välbehöflig aflastning ernås, särskildt å ledningarne mellan Göteborg och Karlstad.

Den ifrågasatta nya ledningen mellan de båda sistnämnda orterna vore afsedd uteslutande för den direkta trafiken mellan och öfver dessa platser, hvarvid den nuvarande direkta, ehuru klenare ledningen äfven kunde användas för att via Vänersborg förmedla telefonkorrespondensen mellan Värmland och Bohuslän.

Med användande af 3 mm. koppartråd beräknades ledningen Göteborg—Karlstad kosta 88,900 kronor och ledningen Sköfde—Karlstad 42,900 kronor.

11. *Linjerna Göteborg—Lysekil, Göteborg—Uddevalle och Smögen—Lysekil—Grebbestad—Strömstad.*

De interurbana telefonförbindelserna mellan de bohuslänska telefonnäten inbördes och mellan dessa nät, å ena sidan, samt Göteborg och Norge, å andra sidan, vore för närvarande allt för få till antalet. De vore dessutom alla anordnade af sådan materiel — 3 mm. järntråd och 2 å 2,5 mm. bronstråd — att de icke uppfyllde de fordringar, som måste ställas på telefonledningar, hvilka skulle användas för interurban telefoning inom det vidsträckta rikstelefonnätet. De föreslagna nya förbindelserna, som alla borde byggas af 3 mm. koppartråd, skulle därför i främsta rummet användas för de egentliga långdistanssamtalen, men därjämte äfven, i den mån utrymme härför kunde vinnas å desamma, för den mera lokala trafiken med Göteborg och via Strömstad med Norge.

Kostnaden för dessa ledningar vore beräknad till resp. 45,300, 58,600 och 43,100 kronor.

12. *Linjerna Göteborg—Borås och Göteborg—Jönköping.*

Telefonnätet i Jönköping med tillhörande växelstationer omfattade vid 1901 års utgång 932 telefonapparater, och vid samma tidpunkt uppgick apparatantalet i Borås-nätet till 589. En väsentlig del af dessa orters interurbana telefonkorrespondens gällde, såsom naturligt vore, Gö-

teborg, där ifrågavarande städer hade sina hufvudsakliga affärsförbindelser. Det hade också visat sig, att de nu befintliga telefonledningarna mellan Jönköping, Borås och Göteborg icke vore tillräckliga för det stora abonnentantal, som behöfde betjäna sig af desamma. Trängseln å ledningarna hade gjort, att Borås måst uttagas ur koppartrådsledningen Göteborg—Jönköping och att för hela Borås-trafiken till och öfver Göteborg icke andra ledningar än sådana af järntråd kunde disponeras.

De båda ifrågasatta nya ledningarna vore afsedda att anordnas af 3 mm. koppartråd — den nyss nämnda, numera direkta ledningen Göteborg—Jönköping vore byggd af dylik tråd med endast 2,5 mm. diameter — och skulle hufvudsakligen begagnas för långdistanstrafiken, under det de nu befintliga ledningarna skulle användas för samtal å kortare håll.

Ledningen Göteborg—Borås beräknades kosta 17,100 kronor och ledningen Göteborg—Jönköping 39,500 kronor.

13. *Linjen Göteborg—Växjö.*

Växjö hade under de senaste åren efter hand fått allt större betydelse, som rangeringsstation för den interurbana telefontrafiken inom Sydsverige, i det numera från Växjö utginge telefonledningar till Kalmar, Karlskrona samt Karlshamn med Kristianstad och Hesselholm. En direkt ledning mellan Göteborg och Växjö skulle därför vara till stort gagn för ett flertal telefontät i Småland, Blekinge och norra Skåne med afseende på dessa orters telefontrafik med västra Sverige, hvilken trafik nu förmedlades å omvägar via Nässjö eller Halmstad.

Den nya ledningen vore afsedd att anordnas med 3 mm. koppartråd och framdragas längs den nu under byggnad varande järnvägen mellan Borås och Alfveta och skulle få en längd af omkring 245 km. Enär afståndet från Växjö till Göteborg via Nässjö vore 313 km. och via Halmstad 302 km., skulle genom ifrågavarande ledning en ganska stor besparing i väglängd vinnas för telefonkorrespondensen öfver Växjö och Göteborg. Därtill komme, att ledningen skulle bereda utrymme för annan korrespondens å ledningarna Växjö—Nässjö, Nässjö—Göteborg och Halmstad—Göteborg, å hvilka, såsom förut anmärkts, stor trängsel rådde och näppeligen komme att helt undanröjas genom de nu föreslagna ledningarna mellan dessa orter. Slutligen borde påpekas, att, då ledningen skulle komma att framföras å ny väg, densamma skulle blifva till stort gagn såsom reservledning vid inträffande fel å ledningar, som följde andra vägar.

Kostnaden för den ifrågasatta nya tvärledningen vore beräknad till 102,300 kronor.

14. *Linjen Norrköping—Örebro.*

Mellan Norrköping och Örebro finnes för närvarande endast en direkt telefonledning, byggd af anslagsmedel år 1900. Denna ledning vore redan nu strängt upptagen och kunde med visshet väntas blifva inom den allra närmaste tiden öfverfylld af den telefontrafik, som borde gå denna väg. Detta vore också lätt förklarligt, då telefonnäten i såväl Norrköping som Örebro, nu innehållande resp. 2,132 och 1,602 telefonapparater, vore i rask tillväxt, och båda stationerna dessutom vore viktiga knutpunkter i det interurbana rikstelefonnätet.

Telegrafstyrelsen ansåge därför, att en ny ledning af 3 mm. koppartråd mellan Norrköping och Örebro, beräknad till en kostnad af 36,600 kronor, vore af behovet starkt påkallad.

15. *Linjen Eskilstuna—Flen(—Norrköping).*

Af den nya ledningen mellan Stockholm och Nyköping, för hvilken 1899 års Riksdag beviljade anslag, hade under år 1902 delen Stockholm—Flen fullbordats och i Flen provisoriskt förenats med en under året anordnad ledning mellan Flen och Norrköping. Den nu föreslagna ledningen Eskilstuna—Flen skulle i Flen sammankopplas med sistnämnda ledning till en direkt förbindelse mellan Eskilstuna och Norrköping, hvarefter ledningen Stockholm—Flen, på sätt ursprungligen afsetts, skulle fortsättas till Nyköping med användande af redan anvisade anslagsmedel.

Mellan Norrköping och Eskilstuna finnes för närvarande icke någon fullgod telefonförbindelse, i det att de, som nu användes, vore byggda af järntråd och dessutom icke ginge direkt, utan vore intagna i Katrineholm och Flen. En direkt ledning Eskilstuna—Norrköping af 3 mm. koppartråd skulle därför fylla ett länge känt behof.

Kostnaden för delen Eskilstuna—Flen af ifrågavarande ledning vore beräknad till 15,600 kronor.

16. *Linjen Norrköping—Västerås—Gäfle.*

De skäl, som föranledde telegrafstyrelsen att föreslå anordnandet af en tvärgående ledning från Norrköping öfver Västerås till Gäfle, vore

desamma, som förut framlagts i fråga om ledningen Göteborg—Växjö. Den nya ledningen skulle upptaga den ganska betydande telefontrafiken mellan de orter, som komme att beröras af densamma, hvilken trafik nu måste gå omvägen öfver Stockholm eller Örebro. Därigenom skulle en — särskildt i fråga om ledningarne öfver Stockholm — i hög grad välbehöflig aflastning ernås å de ledningar, som nu användes för denna korrespondens.

För att vinna största möjliga besparing i väglängd vore ledningen afsedd att framdragas längs nya järnvägen Gäfle—Gysinge—Sala. Hela ledningen Gäfle—Norrköping skulle därigenom erhålla en längd af 303 km., nämligen delen Gäfle—Västerås 143 km. och delen Västerås (—Eskilstuna)—Norrköping 160 km.

Dessa afstånd blefve afsevärdt mindre än längden af de samtalsvägar, som ledningen skulle ersätta, nämligen Gäfle—Örebro—Norrköping, 358 km., Gäfle—Stockholm—Norrköping, 364 km., Gäfle—Stockholm—Västerås, 293 km., Västerås—Stockholm—Norrköping, 293 km., Västerås—Örebro—Norrköping, 244 km.

Den beräknade kostnaden för den föreslagna nya ledningen af 3 mm. koppartråd vore 90,800 kronor.

17. *Linjerna Stockholm—Örebro, Stockholm—Eskilstuna—Örebro, Stockholm—Arboga—Örebro och Arboga—Västerås.*

Genom sitt läge hade Örebro kommit att intaga en mycket framstående plats i den interurbana telefontrafiken såsom rangeringsstation för ett stort antal telefonledningar. Näst Stockholm och Göteborg vore Örebro att anse såsom Sveriges i detta hänseende viktigaste plats. Det vore under sådana förhållanden tydligt, att hvad som först och främst fordrades, för att Örebro skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fylla sin uppgift såsom rangeringsstation, vore ett tillräckligt antal fullgoda telefonförbindelser, och gjorde sig behovet af sådana för närvarande särskildt gällande beträffande förbindelser med Stockholm.

De två direkta ledningar, som nu funnes mellan Örebro och Stockholm, vore nämligen långt ifrån tillräckliga, ehuru telegrafstyrelsen för att minska trängselu å dessa ledningar låtit genom duplicering anordna en »artificiell» ledning mellan nämnda orter.

Denna senare åtgärd, som i fråga om långa telefonledningar vore i tekniskt afseende mindre tillfredsställande, vore att anse endast såsom provisorisk.

De tre föreslagna ledningarne mellan Stockholm och Örebro vore icke uteslutande afsedda för den direkta trafiken, ty genom att två af dessa ledningar intoges i resp. Eskilstuna och Arboga stationer och genom att en biledning anordnades från Arboga till Västerås, skulle Eskilstuna äfvensom trakterna norr om Mälaren och Hjälmaren erhålla förbättrade förbindelser med såväl Stockholm som Örebro. Att äfven de sistnämnda förbättringarne i interurbana telefont nätet vore af behovet påkallade, torde framgå däraf, att för närvarande ingen telefonledning af koppar finnes disponibel för trafiken mellan Eskilstuna och Örebro och icke heller för trafiken mellan Västerås och Örebro, samt af det förhållande, att för Eskilstuna telefont nät, som för närvarande omfattade 1,082 telefonapparater, endast en kopparledning till Stockholm finnes att tillgå.

Kostnaden för de föreslagna nya ledningarne af 3 mm. koppartråd, af hvilka den förstnämnda delvis komme att medföra ny stolpsättning, beräknades till resp. 65,300, 50,600, 54,500 och 12,100 kronor.

18. *Linjerna Stockholm—Gäfle och Stockholm—Gäfle—Falun.*

Sedan Gäfledenätet år 1893 inköpts af telegrafverket och ombyggt till dubbeltrådigt, uppgick antalet af de i Gäfle och underlydande växelstationer inkopplade telefonapparater till 928 stycken. Utvecklingen hade sedan denna tid varit så snabb, att nätet nu omfattade icke mindre än 2,549 apparater. Det vore under sådana förhållanden tydligt, att de båda ledningar, genom hvilka detta telefont nät redan från början förbundnes med huvudstaden, icke längre vore tillräckliga, synnerligast som de vore byggda af klen materiel, 2 mm. bronstråd, och sålunda icke vore lämpliga att använda vid långdistanstelefonering. Behovet af de båda föreslagna nya ledningarne mellan Stockholm och Gäfle vore därför, enligt telegrafstyrelsens åsikt, synnerligen trängande.

De telefonledningar, som förenade telefont näten i Gäfle och Falun med hvarandra, vore likasom ledningarne mellan Stockholm och Gäfle af klen materiel och därför fullt lämpliga endast för den mera lokala telefonkorrespondensen. En ledning af 3 mm. koppartråd från Falun till Gäfle hade därför länge varit af behovet påkallad och skulle äfven blifva till stor nytta för samtalen från Falun till orterna norr om Gäfle.

Ledningen Stockholm—Gäfle kunde, enligt telegrafstyrelsens beräkning, byggas af 3 mm. koppartråd för en kostnad af 40,700 kronor och ledningen Stockholm—Gäfle—Falun af liknande tråd för 64,200 kronor.

19. *Linjerna Örebro—Krylbo—Falun och Örebro—Smedjebacken.*

Med erinran, att telegrafstyrelsen hos Eders Kungl. Maj:t anhållit att få i Krylbo, som nu vore växelstation under Norberg, anordna en själfständig telegrafstation, anför styrelsen vidare.

Hufvudskälet för denna framställning vore den stora betydelse, som Krylbo hade i egenskap af knutpunkt för flere af de viktigaste ledningarne. Den ifrågasatta ledningen Örebro—Krylbo—Falun vore afsedd att förmedla samtalen mellan stationerna i sydöstra Dalarne och Västmanland, å ena sidan, samt Falun och alla de stationer, för hvilka Örebro vore rangeringsstation, å andra sidan. Genom denna ledning skulle äfven en välbehöflig lättnad beredas den trafik, som förmedlades å den år 1901 anlagda ledningen Örebro—Falun, hvilken ledning redan nu visat sig otillräcklig för det hastigt stigande samtalsbehovet. Hvad särskildt delen Krylbo—Falun beträffade, hade denna ledning upprepade gånger varit föreslagen till utförande, enär någon för trafiken mellan Krylbo (Norberg) och Falun tillgänglig kopparledning icke för närvarande finnes. Med byggandet af denna ledning hade emellertid måst anstå, då disponibla medel icke funnits att för ändamålet tillgå.

Ledningen Örebro—Smedjebacken vore afsedd att sätta telefonnäten i södra Dalarne och norra Västmanland i bättre förbindelse med Örebro och därigenom med det öfriga rikstelefonnätet. Denna ledning hade äfvenledes länge varit ifrågasatt, men ännu icke kunnat utföras, utan hade ifrågavarande telefonnät hittills måst nöja sig med sina bi-metall- och järntrådsledningar via Norberg och Kopparberg.

Kostnaden, med beräkning af 3 mm. koppartråd, för ledningen Örebro—Krylbo—Falun beräknades till 52,600 kronor och för ledningen Örebro—Smedjebacken till 30,000 kronor.

20. *Linjen Söderhamn—Hudiksvall.*

Under de sista åren hade Söderhamn erhållit tre särskilda interurbana telefonledningar söderut, alla byggda af anslagsmedel, nämligen till Stockholm, Örebro och via Mora till Karlstad. Den föreslagna ledningen Söderhamn—Hudiksvall vore afsedd att, i kombination med en under år 1902 anordnad 3 mm. kopparledning från Sundsvall till Hudiksvall, låta äfven de norr om Söderhamn belägna orterna få gagn af förstnämnda tre interurbanledningar. Härigenom skulle också den nu rådande mycket stora trängseln å kustledningarne mellan Söderhamn och Sundsvall i väsentlig grad aflägsnas.

Ledningen vore af telegrafstyrelsen upptagen att byggas af 3 mm. koppartråd för en beräknad kostnad af 14,600 kronor.

21. *Linjen Ljusdal—Ånge—Östersund.*

För telefontrafiken mellan södra Jämtland och östra Medelpad, å ena sidan, samt norra Hälsingland och Härjedalen, å den andra, finnes nu inga direkta förbindelser, utan måste denna trafik söka sig väg öfver Sundsvall och Hudiksvall. Genom anordnandet af en ledning längs stambanan från Ljusdal till Ånge skulle ernås icke allenast en från 245 till 104 km. förminskad taldistans mellan telefonnäten å dessa platser, utan äfven ett väl behöfligt ökad tidsutrymme för telefontrafiken utefter kusten söderut från Sundsvall.

Fortsättningen Ånge—Östersund af förenämnda ledning skulle hafva till uppgift att förbinda denna ledning med nu befintlig ledning af 3 mm. koppartråd mellan Östersund och Storlien och därigenom åstadkomma en sammanhängande ledning Storlien—Östersund—Ånge—Ljusdal.

Hela ledningen Ljusdal—Östersund beräknades med 3 mm. koppartråd kosta 51,600 kronor.

22. *Linjen Härnösand—Nyland.*

Telefonledningarne utefter ådalen från Härnösand öfver Kramfors och Nyland till Sollefteå hade länge varit otillräckliga för den lifiga trafik, som här rådde. De vore icke heller, med ett enda undantag, af sådan beskaffenhet, att de fullt lämpade sig för långa taldistanser. Den enda fullgoda interurbanledning, som finnes å denna linjesträcka, vore nämligen en under år 1902 anordnad 3 mm. kopparledning Sollefteå—Nyland, och vore den föreslagna ledningen från Nyland till Härnösand, som vore beräknad att med 3 mm. koppartråd kunna utföras för 22,900 kronor, afsedd att utgöra fortsättning och komplettering af denna förbindelse.

23. *Linjerna Sollefteå—Ragunda—Östersund, Örnsköldsvik—Ramsele—Backe—Strömsund och (Umeå—) Hällnäs—Lycksele—Åsele.*

Om man ej medräknade kustledningarne och den längs statens järnvägar framdragna genomgående ledningen Stockholm—Luleå, finnes för närvarande inom Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län norr

om Östersund och Sollefteå inga andra interurbana telefonledningar af koppar- eller bronstråd än en 3 mm. kopparledning Östersund—Strömsund, en ledning af 2,5 mm. bronstråd Sollefteå—Ramsle—Backe—Åsele samt en ledning af 3 mm. koppartråd Umeå—Hällnäs, hvilken senare ledning vore sammankopplad med en järntrådsledning mellan Hällnäs och Lycksele till en ledning Umeå—Lycksele. Öfriga ledningar inom dessa trakter vore alla byggda af järntråd och hade äfven i främsta rummet varit afsedda att betjäna den lokala trafiken. Det hade emellertid visat sig, att äfven dessa ledningar till mycket väsentlig del upptoges af långdistanssamtal, och att alltså behof af interurbanledningar förefunnes, något som ock vore naturligt för dessa på andra kommunikationer mycket vanlottade landsdelar.

De föreslagna tre ledningarne skulle sätta telefontätnen inuti landet i mera direkt förbindelse med samhällena vid kusten och, hvad som först och främst erfordrades, förbättra förbindelserna mellan dessa telefontät inbördes samt därigenom minska talafstånden. Så t. ex. skulle medelst den nya ledningen mellan Lycksele och Åsele dessa i administrativt m. fl. afseenden nära förbundna orter komma på ett talafstånd af allenast 100 km., under det med nuvarande ledningar öfver Umeå, Härnösand och Sollefteå afståndet vore omkring 700 km., d. v. s. så stort, att samtalen å nu befintliga ledningar endast med stor svårighet kunde uppfattas.

Ledningen Hällnäs—Lycksele vore afsedd att förenas med den nu befintliga ledningen Umeå—Hällnäs, så att Lycksele erhöle en fullgod telefonförbindelse med Umeå.

Enligt inom telegrafstyrelsen verkställda beräkningar skulle med användande af 3 mm. koppartråd anläggningskostnaden för ledningen Sollefteå—Östersund uppgå till 53,000 kronor, för ledningen Örnköldsvik—Strömsund till 64,700 kronor och för ledningen Hällnäs—Lycksele—Åsele till 53,500 kronor.

24. *Linjen Boden—Vuollerim.*

Den år 1901 af anslagsmedel byggda ledningen Luleå—Gellivare hade hittills varit provisoriskt intagen i växelstationen i Murjek för att kunna upptaga långdistanstrafiken från stationerna i Jockmock, Paijerim, Vuollerim och Murjek. Dessa stationer hade dessutom förbindelse med det öfriga rikstelefontätnet medelst en järntrådsledning från Vuollerim öfver Edefors och Svartlå till Boden, hvilken ledning emellertid, på

grund af sin stora längd, öfver 90 km., och de i densamma intagna mellanstationerna, icke vore lämplig att användas för annan korrespondens än den lokala.

Ledningen Luleå—Gellivare vore redan nu så strängt upptagen af samtalen till och från Gellivare, att den snart icke längre kunde upptaga jämväl interurbantrafiken öfver Murjek, utan måste denna station snarast möjligt uttagas ur ledningen, synnerligast om, såsom i det följande vore föreslaget, ledningen Luleå—Gellivare utsträcktes till Kiruna.

En själfständig interurban telefonledning från Boden till ofvannämnda stationer borde därför inom kort komma till stånd och borde lämpligast sluta i Vuollerim.

Kostnaden för en sådan ledning af 3 mm. koppartråd vore beräknad till 21,400 kronor.

25. *Linjen Nederkalix—Haparanda.*

Sedan numera en telefonledning af 4,5 mm. koppartråd blifvit anlagd mellan Stockholm och Luleå, kunde samtal utväxlas mellan stationerna i Norrbotten och södra Sverige. Med den ledning af 3 mm. koppartråd från Luleå till Härnösand, som Norrbotten förut haft till sitt förfogande för sin telefonkorrespondens söderut, hade detta icke varit möjligt, utan hade det hufvudsakligen varit Sundsvall och norr därom belägna orter, som haft någon afsevärd telefontrafik med Norrbotten.

Det vore under sådana förhållanden af vikt, att för den alltjämt växande långdistanstrafiken öfver Luleå fullgoda lokalledningar funnes att tillgå. Särskildt utefter kusten, från Luleå till Haparanda, vore bristen på en sådan ledning kännbar. Den enda telefonledning, som nu ginge fram till Haparanda, vore den år 1892 byggda och i stationerna Luleå, Råneå, Törefors och Nederkalix intagna ledningen Piteå—Haparanda, af 1,9 mm. bimetallisk tråd, hvilken ledning icke endast vore i tekniskt hänseende olämplig för långtelefonering i egentlig mening, utan därjämte vore öfverfylld af den lokala korrespondensen mellan de orter, som berördes af densamma.

Telegrafstyrelsen hade under år 1902 delvis afhulpit bristen på telefonledningar å ifrågavarande kuststräcka genom att anordna en 3 mm. kopparledning från Luleå till Nederkalix. Det vore denna ledning, som det nu vore meningen att utsträcka till Haparanda, och skulle detta kunna med 3 mm. koppartråd utföras för en kostnad af 15,300 kronor.

26. *Linjen Gellivare—Kiruna.*

I särskild underdånig skrifvelse hade telegrafstyrelsen hos Eders Kungl. Maj:t hemställt om anvisande af ytterligare lånemedel till utveckling af statens telefonväsende, hvilka medel vore afsedda att, bland annat, användas för anläggande af en centralstation jämte telefonnät i Kiruna. Genom här ifrågasatta ledning skulle denna station sättas i förbindelse med det öfriga rikstelefonnätet.

Från Gellivare till Luleå hade, såsom förut vore nämndt, sedan år 1901 funnits en telefonledning af 3 mm. koppartråd, och under år 1902 torde en sådan ledning från Kiruna öfver riksgränsen till Narvik komma till stånd. Telegrafstyrelsen hade nämligen uti sin underdåniga skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t angående användandet af öfverskottsmedlen å telegrafväsendet gjort framställning om att för den inom Sverige fallande del af denna anläggning få disponera erforderligt belopp.

Den föreslagna interurbanledningen mellan Gellivare och Kiruna skulle sålunda jämväl komplettera de båda förstnämnda ledningarne, så att en fullständig telefonförbindelse erhöles från svenska till norska kusten.

Kostnaden för den ifrågasatta ledningen från Gellivare till Kiruna af 3 mm. koppartråd vore beräknad till 22,800 kronor.

Då det sammanlagda beloppet af de nu ifrågasatta anslagen, 2,759,400 kronor, torde vara för stort att på en gång anvisas, hade telegrafstyrelsen, med iakttagande att de mest trängande behofven blefve i första rummet tillgodosedda, ansett sig böra ifrågasätta en sådan fördelning af anslagsbeloppet, att till styrelsens disposition skulle finnas:

för år 1903	kr.	770,000: —
» » 1904	»	777,000: —
» » 1905	»	1,212,400: —

På grund af hvad telegrafstyrelsen sålunda anfört har styrelsen i underdånighet hemställt,

att Eders Kungl. Maj:t täcktes till 1903 års Riksdag göra framställning om beviljande af särskildt anslag utan återbetalningsskyldighet till belopp af sammanlagdt 2,759,400 kronor att, i den ordning Eders Kungl. Maj:t funne skäligen bestämma, användas för anläggandet af följande interurbana telefonledningar, nämligen: Stockholm—Örebro

—norska gränsen, Stockholm—Malmö, Stockholm—Norrköping, Norrköping—Nässjö, Nässjö—Växjö, Växjö—Hessleholm, Hessleholm—Malmö, Norrköping—Motala, Nässjö—Mjölby, Nässjö—Västervik, Växjö—Kalmar, Hessleholm—Kristianstad, Malmö—Kristianstad, Malmö—Ystad, Stockholm—Västervik—Oskarshamn, Stockholm—Göteborg, Stockholm—Skövde, Skövde—Vänersborg, Skövde—Borås, Skövde—Skara—Lidköping, Göteborg—Helsingborg, Göteborg—Halmstad, Falkenberg—Varberg, Ängelholm—Halmstad, Helsingborg—Hessleholm, Göteborg—Karlstad, Skövde—Karlstad, Göteborg—Lysekil, Göteborg—Uddevalla, Smögen—Lysekil—Grebbevad—Strömstad, Göteborg—Borås, Göteborg—Jönköping, Göteborg—Växjö, Norrköping—Örebro, Eskilstuna—Flen, Norrköping—Västerås—Gäffe, Stockholm—Örebro, Stockholm—Eskilstuna—Örebro, Stockholm—Arboga—Örebro, Arboga—Västerås, Stockholm—Gäffe, Stockholm—Gäffe—Falun, Örebro—Krylbo—Falun, Örebro—Smedjebacken, Söderhamn—Hudiksvall, Ljusdal—Ånge—Östersund, Härnösand—Nyland, Sollefteå—Ragunda—Östersund, Örnköldsvik—Ramsäle—Backe—Strömsund, Hällnäs—Lycksele—Åsele, Boden—Vuollerim, Nederkalix—Haparanda och Gällivare—Kiruna, äfvensom

att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att af nämnda belopp, 2,759,400 kronor, anvisa för år 1904 1,547,000 kronor, med rätt för telegrafstyrelsen att redan under år 1903 däraf förskottsvis uppbära 770,000 kronor, samt för år 1905 återstående 1,212,400 kronor.

Med afseende å hvad telegrafstyrelsen vid ett par af de särskilda linjerna anført, anser jag mig böra meddela, att telefonkabeln mellan Hälsingborg och Helsingör vid midten af november månad år 1902 nedlagts och att den tillämnade ledningen från Kiruna öfver riksgränsen till Narvik, till hvilken anläggning för den inom Sverige fallande delen styrelsen erhållit Eders Kungl. Maj:ts tillstånd att af telegrafverkets odisponerade öferskottsmedel från föregående år använda erforderligt belopp, blifvit, efter hvad jag från telegrafstyrelsen inhämtat, under slutet af december månad sistlidet år öppnad för allmän trafik. Likaledes tillåter jag mig erinra, att Eders Kungl. Maj:t bemyndigat telegrafstyrelsen att vid lämplig tidpunkt inrätta en telegrafstation i Krylbo, till hvars inredning jämväl nyssnämnda öferskottsmedel, enligt Eders Kungl. Maj:ts beslut, fått användas.

Af den redogörelse, telegrafstyrelsen lämnat för trafiken å det numera vidt utsträckta rikstelefonnätet, framgår, att vissa delar af detsamma erfordra ytterligare utveckling för att kunna uppfylla sitt

ändamål, äfvensom att för telefontrafikens behöriga ledning åtskilliga nya förbindelselinjer äro oundgängligen behöfliga. De af styrelsen meddelade uppgifterna gifva nämligen vid handen, att såväl abonnentantalet som samtalsfrekvensen, hvilka varit i ständig ökning, redan på flere håll betydligt öfverstigit de nuvarande telefonlinjernas trafikförmåga. På flere af de redan befintliga linjerna är, såsom telegrafstyrelsen meddelar, för närvarande belastningen med samtal så stor, att under vissa timmar af dagen dels en öfvervägande del af samtalen måste begäras såsom ilsamtal, dels ock åtskilliga af dem inhiberas. Genom den af telegrafstyrelsen föreslagna planen för utvidgningen af nätet skulle de största olägenheterna af det nuvarande tillståndet kunna undanröjas och korrespondenternas samtalsbehof för den närmaste framtiden tillgodoses, på samma gång som genom den interurbana samtalsfrekvensens stegring inkomsterna växte. Dessa omständigheter föranleda mig att i allt dela den af telegrafstyrelsen uttalade åsikt, att statens telefontät bör erhålla en betydlig tillökning af telefonledningar. Den af telegrafstyrelsen framlagda planen synes äfven vara väl uppgjord med hänsyn till de olika behof, som gjort sig mest kända, i det att såväl åt de linjer, som visat sig icke längre kunna sakna förstärkning, skulle gifvas sådan som ock rikstelefontätet erhålla direkta ledningar mellan åtskilliga orter, hvilkas telefonsamfärdsel icke längre kan med befintliga anordningar ombesörjas.

Ehuru den af telegrafstyrelsen föreslagna summan, 2,759,400 kronor, måste anses vara betydlig, tvekar jag dock icke att understödja det af telegrafstyrelsen nu framställda förslag, emedan, jämte det att ett enligt min åsikt ofvisligt behof därigenom skulle fyllas, den redan vunna erfarenheten om de med förut beviljade anslag anlagda interurbanledningarne föranleder till antagandet, att äfven den nu ifrågasatta systematiska utvidgningen af telefontätet icke skall medföra någon ekonomisk risk.

Vid anskaffande af medel till rikstelefontätets utveckling har hittills den grundsatsen följts, att anläggning och inköp af lokaltelefontät samt kortare förbindelseledningar bekostats af upplånta medel jämte å telegraf- och telefonrörelsen uppkommen vinst, medan däremot kostnaden för stamledningarne och de större interurbana ledningarne blifvit bestridd af medel, som lämnats såsom anslag utan återbetalningskyldighet, ehuru visserligen äfven vinst- och lånemedel i viss mån måst tagas i anspråk till bestridande af kostnader för uppläggande af nya interurbanledningar på de mest trafikerade linjerna samt mellan orter, hvilkas behof af telefonisk samfärdsel gjort sig särskildt kända.

bart. I enlighet härmed blef också, såsom telegrafstyrelsen erinrat, af Riksdagen år 1899 för anläggande af vissa interurbana telefonledningar beviljad ett anslag utan återbetalningsskyldighet å 2,994,000 kronor, som fördelades på åren 1900—1903, däraf dock för år 1903 endast ett belopp af 200,000 kronor. Jag tillåter mig härvid erinra om den förut berörda, genom nådiga brefvet den 6 juni 1902 meddelade föreskrift, att det vid verkställdt bokslut befintliga öfverskott af telegrafverkets medel numera skall till statskontoret inlevereras. För anordnande af telefonförbindelser till de i förutvarande nät nytillkommande abonnenter och för att tillmötesgå anspråken på inrättande af nya växelstationer och dessas förbindande med de äldre näten blifver sålunda telegrafstyrelsen hänvisad uteslutande till lånemedel.

Beträffande de för rikstelefonnätets utveckling redan anslagna lånemedel anser jag mig böra i detta sammanhang meddela, att för detta ändamål intill 1902 års slut anvisats såsom lånemedel tillsammans 13,180,000 kronor, däraf 1,430,000 kronor från statskontoret och 11,750,000 kronor från riksgäldskontoret. Å dessa lånemedel voro vid 1902 års slut återbetalda 5,593,500 kronor, däraf till statskontoret 1,006,000 kronor och till riksgäldskontoret 4,587,500 kronor. Telefonväsendets skuld utgör således nu 7,586,500 kronor, däraf till statskontoret 424,000 kronor och till riksgäldskontoret 7,162,500 kronor.

Med hänsyn till betydelsen af de anläggningar, som nu föreslagits, och till de stora kostnader, som däraf betingas, anser jag, lika med telegrafstyrelsen och på de af styrelsen i öfrigt anförda skäl, det vara nödvändigt att af Riksdagen för ändamålet begära ett särskildt anslag.

Telegrafstyrelsen har hemställt, att det föreslagna beloppet 2,759,400 kronor skulle utgå på det sätt, att dels för år 1904 anvisades en summa af 1,547,000 kronor, med rätt för styrelsen att redan under år 1903 däraf förskottsvis uppbära 770,000 kronor, dels ock för år 1905 anvisades återstående 1,212,400 kronor.

Med afseende å telefontrafikens snabba ökning vore det visserligen önskligt, att af de telefonledningar, som ingå i den af telegrafstyrelsen nu framlagda planen för rikstelefonnätets systematiska utvidgning, kunde redan under de två närmaste åren anläggas så många, som svara mot det belopp telegrafstyrelsen ifrågasatt att utgå å 1904 års stat. Men jag anser dock, att hänsynen till de öfriga stora utgifter, som å rikstaten ifrågakomma, föranleder till att en mindre del af de för åren 1903 och 1904 beräknade arbetena, motsvarande en kostnad af 247,000 kronor, bör anstå till ett följande år.»

I det vid propositionen n:o 19 fogade statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 19 sistlidne december redogöres till en början för användandet af det utaf 1902 års Riksdag till utveckling af statens telefonväsende anvisade lånebeloppet, 1,500,000 kronor; och tillåter sig utskottet att hänvisa till denna redogörelse.

Utvecklingens gång under år 1902 och närmast förutgångna år framgår af följande uppgifter, som af telegrafstyrelsen i skrifvelse till Kungl. Maj:t af den 7 november 1902 meddelats:

	Telefon- ledningarnes längd i km.	Antal apparater.	Brutto- inkomst.	Drift- och underhålls- kostnad.
1898	86,992.7	39,685	3,096,859	1,473,490.
1899	97,693.9	46,381	3,679,369	1,783,645.
1900	110,986.3	51,998	3,994,879	2,035,735.
1901	117,037	56,185	4,613,208	2,369,183.
1902 omkring	124,000 omkring	61,000 omkring	4,900,000 omkring	2,600,000.

I nämnda skrifvelse har telegrafstyrelsen vidare meddelat, att, i likhet med hvad alltjämt under de senare åren varit fallet, äfven under år 1902 många framställningar om rikstelefonnätets utsträckande medelst anläggning af nya växelstationer jämte förbindelseledningar inkommit till telegrafstyrelsen, och att i åtskilliga fall förberedande aftal härom redan vore träffade. För att tillmötesgå utvecklingens behof hade telegrafstyrelsen dittills haft till sitt förfogande — förutom de för längre interurbanledningar anvisade anslagsmedel — icke blott de af Riksdagen anvisade lånemedlen, utan äfven de betydliga öfverskotten å telefonverksamheten. Till hvilka belopp de för telefonväsendets utveckling disponibla låne- och öfverskottsmedel uppgått framginge af följande i telegrafstyrelsen uppgjorda tablå öfver de senast förflutna tio åren:

År.	Lånemedel.	Öfverskott.	Summa.
1893	1,000,000	391,529	1,391,529.
1894	750,000	475,915	1,225,915.
1895	750,000	605,524	1,355,524.
1896	750,000	675,058	1,425,058.
1897	1,000,000	712,010	1,712,010.
1898	1,000,000	846,074	1,846,074.
1899	1,000,000	1,027,259	2,027,259.
1900	1,000,000	939,335	1,939,335.
1901	1,000,000	1,114,755	2,114,755.
1902	1,500,000	omkring 1,200,000	omkring 2,700,000.

Med erinran, att genom nådiga brevet den 6 juni 1902 blifvit förordnad, att det vid verkställdt bokslut befintliga öfverskott af telegrafverkets medel skulle till statskontoret inlevereras, hade telegrafstyrelsen vidare meddelat, att till följd hufvudsakligen af den betydliga ökningen från och med år 1903 af telegrafverkets aflöningsstat komme öfverskottsmedlen att i betydlig mån begränsas och att telegrafstyrelsen i allt fall ansåge erforderligt, att för den närmaste framtiden ett belopp af 900,000 kronor af öfverskottsmedel afsattes till kassaförlag för verket. För anordnande af telefonförbindelser till de i förutvarande nät nytillkommande abonnenter och för att tillmötesgå anspråken på inrättande af nya växelstationer och dessas förbindande med de äldre näten blefve sålunda telegrafstyrelsen hänvisad till lånemedel. Då dessa anspråk ingalunda minskats och då luftledningarne inom de större lokalnäten efter hand, allt efter som dessa nät ökades, måste utbytas mot jord- eller luftkabelledningar, för hvilka arbeten kostnaden också måste bestridas med lånemedel, blefve därför, äfven om både nyanläggningar och ombyggnader begränsades till det allra nödvändigaste, behofvet af lånemedel så stort, att telegrafstyrelsen icke såge någon möjlighet att sätta detsamma till lägre belopp än det för innevarande år anvisade, eller en och en half million kronor.

De anläggningar af ifrågavarande slag, för hvilka under år 1903 lånemedel enligt telegrafstyrelsens åsikt borde anvisas, vore:

Anläggning af centralstationer och telefontät i:

Kiruna	kr.	12,800: —
Mörbylånga	„	900: —

Anläggning af växelstationer i:

Barkåkra och Förslöf med förbindelseledning till Ängelholm	kr.	4,900: —
Fyllinge med förbindelseledning till Halmstad ...	„	2,000: —
Färjestaden „ „ „ Mörbylånga ..	„	6,500: —
Grönhögen och Södra Möckleby} „ „ „ „ ..	„	8,900: —
Hyllie „ „ „ Malmö	„	3,350: —
Jämsjöslätt „ „ „ Ramdala	„	2,400: —
	Transport kr.	41,750: —

		Transport kr.	41,750: —
Slöinge	med förbindelseledning till	Halmstad ...	3,600: —
Tyringe	”	Hessleholm ..	3,600: —
Vassmolösa	”	Kalmar	6,500: —
Veinge	”	Laholm	1,800: —
Åsheda och	}	Braås.....	12,200: —
Norrhult			
Östra Grefvie	”	Svedala	3,450: —
Igelstorp	”	Sköfde.....	2,200: —
Långed och	}	{ Mellerud och	19,800: —
Upperud			
Rånnum och	}	Vänernborg	4,500: —
Bryggum			
Eksund	”	Norrköping	1,450: —
Fellingsbro	”	Vesslingby	1,100: —
Finnerödja	”	Laxå	1,800: —
Hällberga	”	Eskilstuna	1,950: —
Skärkind	”	Norsholm ..	1,150: —
Virserum	”	Hultsfred ...	5,500: —
Årdala	”	Flen	2,800: —
Gnarp	”	Bergsjö	3,700: —
Gysinge	”	Gäfle	3,900: —
Norrsundet	”	Hamrånge ..	2,300: —
Romfartuna	”	Västerås	3,600: —
Tärnsjö	”	Sala	3,600: —
Åsby	”	Köping	1,300: —
Östra Fernebo	”	Gysinge	1,750: —
Bränna och	}	Törefors	5,200: —
YtterMorjärv			
Nautanen	”	Gellivare	3,600: —
Tynderö	”	Ala	3,800: —

Anläggning af förbindelseledningar:

Borgholm—Mörbylånga	kr.	3,900: —
Hessleholm—Bjärnum	”	1,050: —
Vislanda—Elmhult	”	1,950: —
Växjö—Braås	”	2,100: —
Arvika—Seffle	”	7,600: —

Transport 164,500: —

	Transport kr.	164,500: —
Göteborg—Alingsås	”	3,300: —
Göteborg—Lerum	”	1,500: —
Göteborg—Mölndal	”	700: —
Lidköping—Mariestad	”	12,300: —
Karlstad—Grums	”	2,000: —
Ulricehamn—Falköping	”	4,500: —
Eskilstuna—Hållsta	”	700: —
Eskilstuna—Mälarbaden	”	800: —
Kisa—Horn	”	1,550: —
Linköping—Mjölby	”	2,200: —
Linköping—Stjärnorp	”	1,700: —
Motala—Borensberg	”	1,400: —
Motala—Vadstena	”	1,500: —
Norrköping—Skärblacka	”	1,700: —
Norrköping—Åby	”	600: —
Örebro—Bofors	”	3,400: —
Örebro—Hallsberg	”	950: —
Grillby—Hedsta	”	900: —
Norrtälje—Södersvik	”	1,200: —
Röksta—Vätö	”	1,650: —
Saltsjöbaden—Älgö	”	350: —
Stockholm—Uppsala	”	3,450: —
Stockholm—Djursholm	”	2,450: —
Stockholm—Norrtälje	”	6,700: —
Stockholm—Saltsjöbaden	”	1,250: —
Uppsala—Almunge	”	2,300: —
Uppsala—Märsta	”	1,550: —
Vaxholm—Skarpö	”	650: —
Vaxholm—Skägga	”	500: —
Krylbo—By	”	1,300: —
Uppsala—Örbyhus	”	2,500: —
Östhammar—Edebo—Norrtälje	”	6,250: —
Härnösand—Ramvik	”	1,700: —
Sundsvall—Liden	”	2,900: —
Säfvar—Sikeå	”	2,800: —
Umeå—Vännäs	”	1,900: —
	Transport kr.	247,600: —

Transport kr. 247,600: —

Anläggning af kabelvägar samt utvidgning af näten i:

Falun	kr.	45,200: —
Gäfle	”	20,800: —
Göteborg	”	10,700: —
Halmstad	”	50,200: —
Karlstad	”	14,000: —
Malmö	”	26,950: —
Norrköping	”	86,000: —
Stockholm	”	280,000: —
Söderhamn	”	11,500: —
Umeå	”	13,200: —
Uppsala	”	40,000: —
andra orter i riket	”	79,850: —

Anordnande af nya abonnentförbindelser vid förut befintliga nät:

inom I distriktet	kr.	87,000: —
” II	”	134,000: —
” III	”	90,000: —
” IV	”	134,000: —
” V	”	87,000: —
” VI	”	42,000: —
		574,000: —
	Summa kr.	1,500,000: —

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hade telegrafstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes bereda telegrafstyrelsen utväg att för fortsatt utveckling af statens telefonväsende erhålla ytterligare lån till belopp af en million femhundra tusen kronor för år 1903, att i mån af behof och efter Kungl. Maj:ts pröfning ställas till telegrafstyrelsens förfogande med skyldighet för telegrafverket att därå erlægga ränta och göra afbetalningar, på sätt Kungl. Maj:t kunde finna godt föreskrifva.

Hvad af telegrafstyrelsen i förevarande frågor blifvit anfördt synes utskottet till fyllest ådagalägga behovet af den nu föreslagna ytterligare utvecklingen af statens telefonväsende dels genom anläggning af ett flertal interurbana ledningar, dels ock genom anordnande af nya och utvidgning af redan befintliga lokalnät jämte anläggning af förbindelseledningar. I enlighet med den grundsats, som hittills i regel blifvit följd, har Kungl. Maj:t äfven nu föreslagit, att sist omnämnda arbeten, afseendé lokala telefontät med förbindelseledningar, skulle bekostas af upplånade medel, hvilka lämnades telegrafstyrelsen såsom försträckning att inom en kortare tid återbetalas med ränta, men att däremot kostnaden för de egentliga interurbana ledningarne skulle bestridas med anslag att uppföras å riksstaten och utan återbetalningsskyldighet ställas till telegrafstyrelsens förfogande. Grunden för denna åtskillnad har varit den, att de medel, som nedlagts i de lokala telefontäten med tillhörande kortare förbindelseledningar, beräknats kunna af deras afkastning förräntas och inom en jämförelsevis kort tid amorteras, hvaremot utsikt till enahanda resultat af trafiken å de långsträckta ledningarna från början ansetts icke föreligga. Det har emellertid år för år alltmera visat sig, att äfven de interurbana telefonledningarna äro att anse såsom ett ekonomiskt fördelaktigt företag. Till belysning häraf får utskottet meddela följande från telegrafstyrelsen lämnade uppgifter, utvisande det öfverskott, de interurbana telefonledningarna under de senast förflutna fem åren lämnat:

År.	Anläggning-kostnad vid årets början.	Inkomster af interurbana samtal.	Antal interurbana telefonister.	Utgifter			Öfverskott.	Öfverskott i % af anläggning-kostnad.
				Linjeunderhåll.	I öfrigt.	Summa.		
1898	4,708,122	953,048	114	203,000	253,558	456,558	496,490	10,5
1899	5,136,467	1,088,022	125	256,500	274,983	531,483	556,539	10,8
1900	5,767,647	1,219,723	158	294,000	345,011	639,011	580,712	10,1
1901	7,179,724	1,427,571	184	262,500	473,141	735,641	691,930	9,6
1902	8,407,640	1,696,102	218	336,000	omkr. 600,000	omkr. 936,000	omkr. 760,000	omkr. 9,0

Att, såsom af tabellen framgår, öfverskottsprocenten under de sista tre åren något sjunkit lärer väl till en del vara beroende på de ökade årliga kostnaderna, men förnämligast torde orsaken till berörda förhållande vara att söka däruti, att på de långa och dyrbara interurbanledningarna, som under de senaste åren anlagts, samtalsfrekvensen helt naturligt under de första åren är mindre än hvad sedan får anses vara det normala.

Med stöd af ofvan meddelade uppgifter torde man med skäl kunna påräkna, att interurbanledningarna för framtiden skola lämna så stor afkastning, att telegrafstyrelsen kan vara i stånd att därmed förränta och inom en ej alltför lång tid amortera de belopp, som ytterligare anvisas för anläggning af dylika ledningar. Vid sådant förhållande anser utskottet tiden nu vara inne att ej vidare med anslag bekosta anläggning af interurbana telefonledningar, utan för detta ändamål, såsom för anläggning af lokala telefonnät sedan en längre tid egt rum, använda lånemedel, som mot återbetalningsskyldighet tillhandahållas telegrafstyrelsen.

Beträffande de lån, som telegrafstyrelsen allt sedan år 1891 årligen från riksgäldskontoret erhållit för lokalanläggningar, är amorteringstiden fastställd till tolf år. Räntan, som af riksgäldskontoret bestämmes efter kostnaden för medlens anskaffning i hvarje fall, utgår för en del af nämnda lån med $3\frac{3}{4}$ procent, för andra, däribland de senast lyftade, med 4 procent. Efter sistnämnda räntesats och med lika fördelad amortering på den bestämda tiden af tolf år belöper sig den årliga inbetalningen till 10,66 procent af ursprungliga lånebeloppet. Då den vinst, interurbantrafiken under de senaste åren lämnat, enligt ofvan meddelade uppgifter utgjort i medeltal omkring 10 procent af anläggningsskapitalet, är det uppenbart, att en så hastig amortering som den nyssnämnda icke rimligen kan ifrågasättas beträffande lån för interurbana ledningar. Och äfven för de lån, som hädanefter beviljas för lokalanläggningar, torde det möta svårighet att bibehålla den korta amorteringstiden af tolf år. Dessa lånemedel måste nämligen — helst sedan enligt meddelad föreskrift öfverskottsmedlen ej vidare få af telegrafstyrelsen disponeras för byggnadsverksamheten — i allt större utsträckning tagas i anspråk för sådana lokalanläggningar, som mindre hastigt gifva direkt afkastning, exempelvis nedläggning af kablar i städernas gator. Då i anledning häraf amorteringstiden för nya lån till sistberörda ändamål torde böra något utsträckas, synes det utskottet lämpligt, att samma amorteringstid bestämmes för alla de lån, som hädanefter lämnas för telefonväsendets utveckling, vare sig de afse lokala eller interurbana anläggningar. Med hänsyn till de på frågan inverkan omständigheterna har det ansetts skäligt sätta denna amorteringstid till tjugu år, hvarvid, under förutsättning att räntan beräknas efter 4 procent, annuiteten skulle utgöra 7,35 procent af ursprungliga lånekapitalet. Öfriga villkor för de nya lånen synas utskottet böra affattas i enlighet med motsvarande bestämmelser för de förut utlämnade lånen till fortsatt utveckling af statens telefonväsende.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställningar må på det sätt bifallas, att Riksdagen

a) för anläggning af telefonledningar från Stockholm till Örebro och norska gränsen, från Stockholm till Malmö, från Stockholm till Norrköping, från Norrköping till Nässjö, från Nässjö till Växjö, från Växjö till Hessleholm, från Hessleholm till Malmö, från Norrköping till Motala, från Nässjö till Mjölby, från Nässjö till Västervik, från Växjö till Kalmar, från Hessleholm till Kristianstad, från Malmö till Kristianstad, från Malmö till Ystad, från Stockholm till Västervik och Oskarshamn, från Stockholm till Göteborg, från Stockholm till Sköfde, från Sköfde till Vänersborg, från Sköfde till Borås, från Sköfde till Skara och Lidköping, från Göteborg till Helsingborg, från Göteborg till Halmstad, från Falkenberg till Varberg, från Ängelholm till Halmstad, från Helsingborg till Hessleholm, från Göteborg till Karlstad, från Sköfde till Karlstad, från Göteborg till Lysekil, från Göteborg till Uddevalla, från Smögen till Lysekil, Grebbestad och Strömstad, från Göteborg till Borås, från Göteborg till Jönköping, från Göteborg till Växjö, från Norrköping till Örebro, från Eskilstuna till Flen, från Norrköping till Västerås och Gäfle, från Stockholm till Örebro, från Stockholm till Eskilstuna och Örebro, från Stockholm till Arboga och Örebro, från Arboga till Västerås, från Stockholm till Gäfle, från Stockholm till Gäfle och Falun, från Örebro till Krylbo och Falun, från Örebro till Smedjebacken, från Söderhamn till Hudiksvall, från Ljusdal till Ånge och Östersund, från Härnösand till Nyland, från Sollefteå till Ragunda och Östersund, från Örnsköldsvik till Ramsele, Backe och Strömsund, från Hällnäs till Lycksele och Åsele, från Boden till Vuollerim, från Nederkalix till Haparanda och från Gellivare till Kiruna beviljar 2,759,400 kronor samt bemyndigar riksgäldskontoret att af detta belopp såsom lån tillhandahålla telegrafstyrelsen under år

1903 700,000 kronor och under år 1904 600,000 kronor att till utförande af dem bland ofvan uppräknade telefonlinjer, som Kungl. Maj:t finner skäligen bestämma, i mån af behof och sedan detta för hvarje gång blifvit af Kungl. Maj:t pröfvadt, af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jämte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom berörda belopps öfverlämnande till telegrafstyrelsen förorsakas riksgäldskontoret, inom tjugu år från första lyftningsdagen återgäldas medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel därtill lämna tillgång, dock så att dylika afbetalningar böra en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas; samt

b) bemyndigar riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen för fortsatt utveckling af statens telefonväsende i afseende å lokala telefontät med förbindelseledningar ett lånebelopp af 1,500,000 kronor att, i mån af behof och sedan detta för hvarje gång blifvit af Kungl. Maj:t pröfvadt, af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jämte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom berörda belopps öfverlämnande till telegrafstyrelsen förorsakas riksgäldskontoret, inom tjugu år från första lyftningsdagen återgäldas medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel därtill lämna tillgång, dock så att dylika afbetalningar böra en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas.

Stockholm den 20 mars 1903.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.
